

СЕРДАЛО

СВЕТ арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Галгалай областной Грозненский городской комитетий а Нохч-Галгалай АССР Лакхехьарча Совет а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

37 (2662)

Шоатта, 5 май, 1962 шу.

Мах 2 кеп.

ЛЕНИНСКИ „ПРАВДА“ ЮБИЛЕЙ

5 мая хлара шера дезду вай мехко кепе йозон Ди. Традици а хинна длазта из цей белгал-доах 1914 шера «Правда» хьалхара номер аравьнна ши шу дизарца сийна апрель бетта 22 ди (5 мая) болхлой кепе йозон ди лархла оттадарех.

Укх шера кьаста белгал-дайна да 5 мая, хлана аьлча юбилейни да из. Тахан 50 шу дуз «Правда» хьалхара номер аравьнна. Социалистически революци бахьан, коммунизм бахьан вай мехкара кьахьегамхоша лоаттабеча кьовсаме, Советски Союза Коммунистически парте дериьгача истореца члоаг-ла бузлам болш ба цу 50 шера «Правда» бена турпала никъ.

Массанена а довзаш да Сийлахь-Йоккха Октябрьски Социалистически революци кийчеш, из чакхоанкхаш, дунен эггара хьалхара болхлой ахархойн пачахьалкхе хьаеш, Ленина от-таь социализм хьалхара план кьоачашьеш, немецко-фашист-ски глалаш хлалкхеш лоатта-баьча кьовсаме «Правдана» карагдалаьна докхий глала-кхаш. Кьаста боккха ба кол-лективни агитатор, пропаган-дист, организатор дола «Прав-да» лоархлал хланз, советски халкь парте хьалхленца комму-низм хьалхеш доаллача хана.

50 шера хьабенача турпалча наькъо цлаккха а хада йиш йо-наш члоагдал «Правданен» вай мехкара кьахьегамхоштен юкьера бузламаш, эггара хьам-сарагла йола халкьа уйлаш, цуьна дагалаттараш дувцаш дола газет хиннал цунах.

Дуккха эзараш бола нах ба доаьол дехьа а «Правда» дешаш, цун дешага ладувлаш. Икь цьабкха газет дац дунен тла изамо дуккхача наха дешаш. Массанакха а ба «Прав-да» доттагий.

«Правдана» уллув комму-низм хьалхара вай мехкара кьахьегамхой оарцагбоахаш да дуккха миллионаш цьаьра ти-раж а йолаш дола республикай, областий, край, городий, район-ний юкьера газеташ. Социали-сти коммунизми хьалхара ерри-гача этапашка ший ленински ге-неральни никъ длабаьча партена хьинаре новкьостал даьд цар массаза а.

КПСС XXII съезда истори-чески решенеш тла, цо тлаиьца-ча парте Программа тла, Н. С. Хрущева кьамаьлаш тла боккха лоархлал бу кепе йозон, цун де-кхараш белгалдаьхад. Парте белгалдоах вай мохк шера йоржарь коммунизм хьалхара хана чу баьннача хьалашка ке-па йозонна хьалашка латта декхараш члоаг-ла лоархлал-ме хилар а цун ший лоархлал-лакхбалар а. Кьаста лакх-бенаб кепе йозон лоархлал кулът личностак юьдисараш дла а даьха партийни вахара ленински нормати коллективни кулгалдари принципши юа-меттаоттаьчул тьехьаг.

«Правда» 50 шу дизар а ке-па йозон Ди а белгалдоанкх вай мехка ухк шера советски халкь ший беррига низ ура а отта-баь КПСС XXII съезда истори-чески решенеш кьоачашьеш доаллача хана. Семилетка дит-лагша шу докхийча толамашка чакхдаккха оарцагбоаьнна ба хланз беррига советски нах.

Промышленность а юрта боа-хам а деглабоаллабеча докхий толамаш даьхад Нохч-Галгалай-чен кьахьегамхоша а. Толамца кьоачашьей республика про-

мышленность бий бетта план.

Дика лел глалакхаш колхо-зийн совхозийн кьахьегамхой а. Хьалха юв култураш длаийн-най, ханнакха длаийна йовлаш латт хьанкхаш, кхийола кул-тураш. Дикка толамаш даьхад семилетка дитлагша шера хьайбаш деладараш а.

Республикански, район-ни юкьарча, дуккха тираж йол-ча газеташа доккха новкьостал ду партийни организацешта КПСС XXII съезда а Центральни Комитета март бетта хиннача Пленума а решенеш кьоачашь-яра кьахьегамхой оарцагбоа-хача. Дикка новкьостал ду цар керда коммунистически обще-ственные отношеш хьахилий-тара, коммунизм хьалхеча хьа-наре даьта лоаьаргдола керда сак хьалхевара декхараш кьоа-чашдеча. Газеташа шой оагош тла увтгаду вай республика экономика длахо деглабоалара члоаг-ла лоархлалме дола дешаш, гучадоах промышленность а юр-та боахама а пайда эьанза йола торонаш. хьалха латтарий опыт шера длаьовзийт.

Республикере кепе йозон органи болх тоабара доккха новкьостал даьд «Советски ке-па йозоннен радионен юкье об-щественни хьисапе болх белга длахо деглабоалара» болча КПСС ЦК соцамо. Газетий редакцешка вьашаг-тлех-кай дуккха диккаг бола производственикхаш, специа-листаш, партийни советски болхлой чулоаьаш йола штате йола отлаш. Газетий чулоа-ьам диккаг хиннаб, лакхбенаб цар идеяни боарам.

Коммунизм хьалхеча, КПСС XXII съезда исторически реше-неш кьоачашьяра кьахьегамхой оарцагбоахача кепе йозон боа-рам длахо лакхбеш чакхдарга укх шера кепе йозон Ди.

Хланз вай кепе йозон керте-ра декхараш латт КПСС XXII съезда исторически решенеш тла, парте кердача Программа тла, Н. С. Хрущева кьамаьлаш тла увтгадча теоретически дешашта шера пропаганда ярах. Кьаста теркам тлабахийта бе-за коммунизма материально-технически база хьаяра, про-мышленность юрта боахам длахо деглабоалара дешашта.

Кепе йозон новкьостал де-за парте хьалхашка оттаь де-кхараш кьоачашдеча коммуни-стий а берригача советски наьха а творчески хьинар айдара, кри-тикен самокритикин йоржаря.

Материально-технически база хьалхара дешаш дувза де-за идеологически балхаца, комму-нистически общественни отно-шеш хьаяраца. Илма, культура, искусство деглабоала-ряца, советски нах коллективиз-ма, кьахьегам безара, халкьаш-та юкьера вежарий доттаглад члоагдалара, советски патриотиз-ма уйланца кхьабарца.

Уж декхараш толамца кьоа-чашдара кхьа а шербе беза на-хацара бузлам, кхьа а дегладоа-ладе деа хлара газете обще-венни хьисапе болх белга, тоабе беза штате йоаьача отделий болх, шерде деа юртарчен болхлой корреспонден-тий муглараш. «Правда» ленински традицешка хьалкхий-на советски кепе йозув массаза а хиннал парте тешама глонча. Шено яц длахо йодача хана ком-мунизм котьяккхара лоаттабеча кьовсаме цо кхьа а доккхаг-ла даьта лоаьаргхилара.

ДУКХАГІА ТЕР-КАМ БЕ БОЛХЛО-ШЕИ АХАРХОШЕИ ШОАШ ДИЛЛА БЕ-ЧА БАЛХА ТІЕХЬ БОКЪОНЦА ХЬА-БОХЛОЛЛАЧА КЕРДА-ЧУН. ДУКХАГІА ТОХКАМ БЕ ИЗ КЕРДАДАР КОМ-МУНИЗМА МЕЛ БЕЛГАЛОНАШ ІОАХКАШ ДА ХА-РА.

В. И. Ленин.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

«Правда» яхача газета 50 шу дизарца дувзаденна, журнали-стика даькъе дика на йолаш болх барах, советски кепе йоа-зуви, издательски глалакхи, ра-дион, телевидени деглабоалае-ча карагдалаьна докхий глала-кхаш белгал а доахаш СССР Лакхехьарча Совета Президиу-мо 1962 шера 4-ча мая язды-ча указах СССР орденши ме-далаш еннай кепе йозонни, ра-дион, телевидени, издательст-вайн, типографейн 2983 болх-лочоа.

Царизм члоаг-ла тлакхувш ар «Правдана», 1912 шера май бетта денз 1914 шера июль бет-тага кьаьчалла йолча хана бар-хизаа длаьайлар газет. Тайп-тайпара цераш а техаш дувлар из ара: «Болхлой правда», «Се-верни правда», «Правда тру-да», «За правду», «Пролетар-ски правда», «Путь правды», «Трудовая правда». Цу юкьа 646 номерах 190 гаргга яраш арайоахаш низаш даьд.

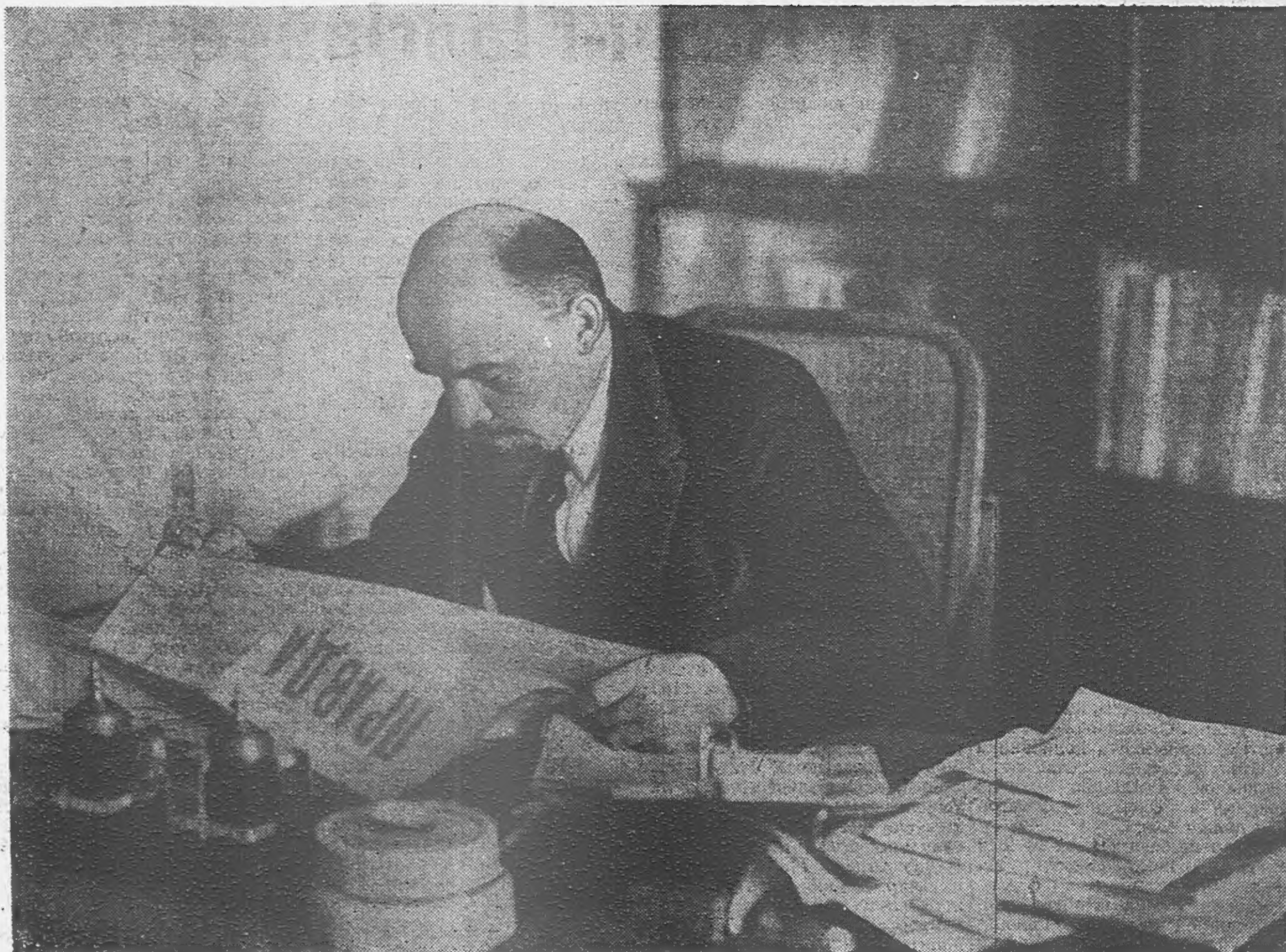
Сийлахь-Йоккха Октябрьски социалистически революци котьяккхаш тьехьаг вай парте Центральни Комитета ор-ган а йолаш «Правда» яхаш арадувл газет.

ТАСС-а фотохроника.

Грозне Цьаьалаг-ла май дездеча хана.

СУРТА ТІА: Нохч-Галгалай пачахьалкхен иллен халхарен ансамбля артисташ.

И. ПЛИЕВА сурт.

„Правда“ яхача газета Ленина орден яларах дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

В. И. Ленина вьашагдалла «Правда» яха газет арадаьнна 50 шу дизарца дувзаденна, революционни боламе, социализм а коммунизм а котьялар тлехьа лоаттабеча кьовсаме, сийлахь-боккхача марксистско-ленински хьехам пропаганда еча, из вахаре чакхбоаккхача, кьахьегамхой коммунистически хьехамца хьалкхьбеча докхий глалакхаш карагдаларах Ленина орден луйла «Правда» яхача газета.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ.
СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1962 шу, 4 май.

„Правда“ яхача газета типографена В. И. Ленина цїи яларах дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

«Правда» яхача газета шовзткьен итт шу дизарца дувзаденна «Правда» типографена В. И. Ленина цїи луйла.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ.
СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1962 шера 4 май.

Профессионални союзий Еригсоюзни Центральни Советагара „ПРАВДАГА“

Профессионални сою-зий Еригсоюзни Цент-ральни Совета Президиумо длаьха моаршал лу ленин-ски «Правдага» цун хьал-хара номер аравьнна 50 шу дизарца.

Ах 61аь шера наха юкье-кхухь «Правда» парте хьаькьалера дош, револю-ционни хьисапе дуне хувца юмабу миллионаш бола кьахьегамхой халкьа кер-гара хьашташ бахьан до-лаш лоаттабеча кьовсаме

лакхера партийности прин-ципальности делярах со-ветски наха члоаг-ла дезаш а лоархлал а да газет.

Социализми коммунизми хьалхеча еригача этапш-ка «Правда» новкьостал да а даьд, да а ду кьахьегам-хошта, советски профсою-зашта ленински лаьдалах болх вьаштлехьбаккха. Профсоюзаштен кьахье-гамхоштен гуш да из дер-ригача производственини общественни глалакхаш-

та вола хьехархо а теша-ме-ципальности делярах со-ветски наха члоаг-ла дезаш а лоархлал а да газет.

Социализми коммунизми хьалхеча еригача этапш-ка «Правда» новкьостал да а даьд, да а ду кьахьегам-хошта, советски профсою-зашта ленински лаьдалах болх вьаштлехьбаккха. Профсоюзаштен кьахье-гамхоштен гуш да из дер-ригача производственини общественни глалакхаш-

хьаллоац «Правда». Хлара ший мугларца «Правда» оарцагбоах советски нах коммунизм котьяккхара кьахьегам коталонаш яха.

КПСС XXII исторически съезде оттаь коммунизм хьалхара программа кьоа-чашьяра лоаттабеча кьов-саме керда докхий тола-маш дахар лов тхона вай хьамсарча «Правда».

ВЦСПС Президиум.

Новкьосташта Забелина Н. Н., Иванов Б. И., Карпинский В. А., Кузьмин В. А. Социалистически Кьахьегам Турпал яха цїи яларах дола СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

«Правда» яхача газета 50 шу дизарца дувза-денна дуккхача шерашка шоаш кхо да беш болх барах, партийни советски кепе йоазув вьашагдаллаш дегладоаладеши докхий глала-кхаш карагдаларах Социалистически Кьахье-гама Турпал яха цїи луйла, Ленина ордени «Марси Гони» яха дошо медали а душ:

1. Забелина Наталья Николаевна — «Правда» яхача газета типографе наборни цеха мастера.

2. Иванов Борис Иванович — 1906 шера денз КПСС член волча, «Правда» яха газет вьа-

шагдаллаш хиннача эггара хьалхарча болхлой группе даьта лаьархочоа.

3. Карпинский Вячеслав Алексеевич — 1898 шера денз КПСС член волча, партийни со-ветски кепе йозон кьаьнача болхлочоа.

4. Кузьмин Василий Александрович — «Правда» яхача газета типографе газетно-рога-ционни цеха мастера.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Эггара дукхага наха дакъа лоцаш, довзаш, дешаш дар „Правда“ Нохч-Галгалайченах

Ший эггара хьалхара ноем-рар араюла йолаелча денз „Правда“ яхача газето чьогалга терно еш хиннай Кьилбаседа Кавказерча революционни гьулакий. Кьабаста чьогалга уйла гьайохиташ хиннай цо ций мехкадеш донаш латтача гражд-ански гьем тла эрсий, галгалай, нохчий, черсий, Кьилбаседа Кавказе даха кьхьдола кьамаш Советски йаьдал дакхар дукха латаш хиннача деношка.

1919 шера „Правда“ яхача газета нагахча номер дьаьдо-дар Кавказе латтача революци-онни кьовсаме хьакьхьа хоам тьабоцаш.

1919 шера 10 августа ара-даьннача „Правда“ шоллагьа оагь тла кепе теа бар „Терски-областе галгалай гьовтар“ аьн-на керта йоазув а долаш бола хоам. Цу тла йоак: „Терски об-ласте хьирни галгалай гьовтар-таш латт. Деникина ший эскаре бига аьнна тьабиха, цига ба-ча на тьагча галгалай тьехьара востани кулаш 11 юрт гьеттар. Владикавказни машиньаь-цаьча Назрань яхача станце районе гьайтарашта кьаьза тьа-зар давд. Сурхотье йоагьай Нестеровский яхача полковни-карателын отряд, баха нах хьалбаьб. Галгалай хьирни Деникина бокьонца моаста-гьа долаш ба.“

Самарера беча хоамаш № 232 йолча „Правда“ номер тла йоак:

„Н-ски эскара штабара хин-нача хоамеш галгалай революци-онни уйла йолаш ба. „Советски йаьдал“ яха лозунг чьогалга хьаштдолаш да цига. Коммуни-стама кулгал а деш, хаддаь-за востанеш я хулаш. Шой эспараш боабаб галгалай. Ка-гий нах лоамаша хьулаш ба.“

Кьилбаседа Кавказа лоаме-роша лоаттабача революционни кьовсамга чьогалга хьожаш хин-нав А. И. Микоян. 1919 шера 25 ноябре арадаьннача „Прав-да“ шоллагьа оагь тла кепе теа бар „Галгалай Нохчийн мехкашара востанеш“ яха цун статья. Анастас Ивановича цу тла яьдара: „Лоаман кьа-машта юкьера эггара хьалхалга Деникина белогвардейски бан-даш дукхала эттараш а дьахо йодача хана массаза а ерринга востанеш партизански бола-маштен юх йолаьраш а галгалай ба. Хьаьта а дьаьна вьашт-хьаьннен гергах товашени хин-нача моастагьа дукхала латта-ча а моаши, дукхале яра атта-гьа долаьда а чьогалга тьа-ме низаш кьодар дукха а лоа-машаьча юха тьехьаша бола бийзар цар. Деникински эска-рий-казакский бандаш йоагьай дьаьхал галгалай юрташ, хьаьта казакский эскарийн иштен гаргарча нахен цьерах кьилхара

а йоахаш шоашта дьакхьар байдда дьа-юха бахача лоаман наьха цьагьара хьамаш. Палаьш ординга баьча волча инарала Ляхова эхь доаьд ций мехка-деш ше яькьхача коталонах докхал а деш ультиматум яхьйтар галгалай. Уж тьехь-ара бараьш, цу сахьате тьом юха а болабара аьттув боаьши торо йоаьши а лоархаш, ультиматумо яхар де разьа хилар хабара, цьхабакьда, гьулаьха диллача, переговораш еш а тайп-тайпара баьханаьш доаьш а деникинш лех а беш, ультиматумо дьадехараш кьоаьш-деза ха тьехьаькьха гьерттар. Деникинций вьаштхьаьдаьр лоаман нахача низагьа яхар дай-та — царга полкаши контрибу-цени ялийта. Лоаман наха юкьера тьехьайна элементарш аьхач эьарцеи хьалха хинна эска-реш, кулакаш, контрреволюци-оннераш вьашагьаьхорцен кьоа-чаме бийзар цар.

Из нита долаьхьа а, цу ханна лелаш бар бокьха творче-ски халкьа самодельностиен бокь. „Дукха хана денз гьар-таьта доаьш лелараш а шоайла агитаци лелар баьхан долаш а шоай низаш бола тешам чьогал-белар наьха, шоай бокьон бола-маш баьхан долаш чьогалга ла-та уйла эсар царча цу. Халкьо жержаьа сьезд Навсарен-Вок-залеш ший болх дьаьхьа хана, бронепоезда Грознера хьал-кьаьр Деникина гьулаьх да этта галгалай бола эспараш-контрреволюционераш. Машин-наьха юкьхьарча юрташкара маьнан низагьа деникински эскаре баха болабелар уж. Кьам дехкараша — Деникина чуьтгача агенташа леладена эхь дайнача гьулаьхаша эгьаьйгача сьезд царна дукхала яхьйтар дукха хана денз вьашагьелла хинна галгалай полк. Команди-р новьоста Яндиева кулгал-деш хиннача цу полку юхасов-цаьир эспараш бронепоезд.“

„Галгалай еш йола дукхале баьхан долаш цар ций мехка-де а бронепоезда артилере новь-остаьла Навсар-Керте яькьха а лархьар добровольца. Эьакьжонгий-Юртарчен Сурхо-тарчен майрача наьха новьот-сталда эрзаьта юкьера бийсан-на хьаьра а баьнна, дов дола-даьча галгалай тьехьаша кьескар моастагьа. Тьехьара тьакуьш галгалай а болаш, уьн машиннаькьа тла кьаьчар моастагьа, цига бронепоезда новьотсталца Кьалхарьалар на-рча ба вуьш вьисар. Шоллагьа дьинаьха гьо тла а кьаьча юха дов долаьд добровольцаш Нав-

сар-Кертена юкье гьолла тьех а баьнна. Эьакьжонгий-Юртара-хьа болабелар. Юха а болабелар лира тьом. Эьакьжонгий-Юрта-ра нах юртара ара а баьха, лоам хьалбига бийзар галгалай. Цу белгалдаьча доьний а дени-кинчаьша даьча низий а хьакь-хьа галгалай революционни бьун-ийника новьоста Яндиева сона дийцар бокьонца бакь-да.“

Цул тьехьагьа, тьемах дола бокьонца бакьдараьш ше яь-деш „Вольный горец“ яхача газетар гьолла дувц А. И. Ми-коьна.

„Топаш кьийса а молха кьур биж а баьнначул тьехьагьа доа-гача цьеной алаша сьирдаькь-кхар ерринга аре. Котдаьнна добровольций бьунаш, массаза а шоаш котдаьннача хана дечча тайпара, локьор де юрташка чуьхьйлар. Йис ди даькхар хьамаш дечкьаьш а цьераш йоа-гаш а. Добровольций эскарца гьулаьх дераьшкьа дьакхьаьча, цьаькьха галгалай гарга вьита-дар цу хана. Боабаб нах дьа-даьча а дьаьхьа а, хьаьжкьа тла оаьсар де а иш цар. Юкье-ра а итгьагьа дьинаьха яьна Вокзалеш дьаьхар отряд, шоашта локьалур локьаьда а дуьлгуча тайпара зулам дав а баьнна. Уж локьорашин зула-маш чьаькьаьнначул тьехьагьа доаьданза дисар Сурхотгьа цьа-цан Эьакьжонгий-Юрта итг гарга цига. Дьаьхача бьунаш

боахамаш хьалакьдгьдола конт-рибуцеш гьатехар галгалайша, цьхаьбаьда. „Росси кьалхар-йоаккхаш барий“ акьча гьула-кхаша кьхь а чьогалга эгьа-бига бола галгалай лоамашка шоай моттигаш чьогал а яь, кер-да донаш де кьийчул бар. Хьаьта цу гьулаьха дериьгача лоаман кьамашка (нохчашна, дагестанцашна, кьхьчарга) нах бахьйтар цар галгалаьх хьакь-тара а массае востани яра а уж тьаьхьаш. Востани яра эша кьийле массаьнаьха а кьийа яь, низаш вьашнаьза дар, хьаьта добровольцаша леладу гьула-кхаш яьнна цин мьихьарйохаш тьаьдугьгача даьттан хьисае дар. Сентябрь бутт болаьлгуча ха-на добровольцаша юха а тьом болаьйр галгалайша а цу тайпа-ра нохчашен дагестанцашен а. Цу газето баьча хоамаш, Гроз-нена юкье деникинш бокьон-ца бокх а беш, чьогалга тьом хилар добровольцаша. Циггара хьаьдоагьа хоамеш лоаман на-ха хьаьжкьар 28 йокьха топ, 31 пулемет, 4 эзар топ, йаьла-мат дукха патронаш, 800 саг-плен а воалдар. Юкьебиса до-бровольцаш Кьиларгьаьх удаш бар.“

Це Эьсар Кьилбаседа Кавка-зе кьаьхача хана, моастагьа воха а беш, дам Советски йаьдал чьогал а деш, дуне да-кьха санна жоамашара тьаьб-лабелар лоаман нах.

З. КИБРЕВА,
Н. ШИПУЛИН.

ДА ЗДРАВСТВУЕТЕ! МАЯ
ОБЕТЛЫЙ ЗАВЕТЫ ИЛЬИЧА
С ПРАЗДНИКОМ, ДОРОГИЕ ТОВАРИЩИ!
ЗНАМЯ ТРУДА
С ПРАЗДНИКОМ, ДОРОГИЕ ТОВАРИЩИ!
КРАСНОЕ ЗНАМЯ
Коммунизм — Мир, Покой, Свобода
Терская правда

Цьаьлаьгьа мая аьраьннай вай республике вьашагьелла районий юкьера газетий хьалхара ноем-рар. Кердача газеташта хьаь-хашка латта кертера дехкараш да.

„ПРАВДА“ МАШАРА ПОЛИТИКЕИ

Дериьгача дунен гьарча прогрессивни адамашта йоьзаш а эьаш а я вай пачьаьхалкен аьраьхара политика, нийсонни доттагьени политика, тайп-тайпара политикски системаш йола пачьаьхалкенаш шоайла машаре яьара политика.

Чьогалга сьтеркам тьаьзаш я цу темах „Правда“ тла хадданза кепе ет-та материялаш, Массехь шу да „Правда“ аз деша. Кьхьйоме вай мехкара сийлаьха гьулаьхаш дуваш йола материялаш санна еш аз дозвол аьра-хьа гьулаьхеш эьаш йола материялаш а. Цар тла дьаька токьамеш дуьц беррингеша дериьга герз дьаьдхьаьра, атомни герзашта токьамеш дьа-га соналар, машар чьогалгьаьра, колонешарчен шоай лоамаш доаьцен хал-кьаьча котамужьаьл аькьара, дунен гьарча социалистически халкьий бар-цьаьгоь чьогалгьаьра, нитта кьхьаьла деша.

Цу докхьйгача дешаьх эьаш материялаш бийшача ше машара хуа-гьаьлаь дозвол дехкаьра капиталла дай сутарал, кььаьла, дукьха миллио-наш болча наьха синеьа дезагьа руькьа хеташ уж хилар, цар кьхьдола иьира гьулаьхаш.

Уж материялаш ешарца кььогалгьа деге чу юьш вай партиг прав-теьства дьаьхьаш йола ленински машара политиках йола уйлаш, хьаьта нитта дукьагьа совбоьл тьом хьаьбе гьертараьшара цаьбезам.

Тахан, „Правда“ 60 шу дуьзача дьинаьха ала безам ба са: „Дунен гьа машар отьаьбарах дола дешаш дьаьхо йодача хана дьаькагьа кепе дьа-га кьа йаьла советски кепе йоазон болхоя.“

Р. ОЗИБЕВ,
маьхь еча комбината болхоя.

Полкний кьаьхьаьма коталонаш йоахаш хиларца белгалъаьна я „Красный молот“ завода № 2 йолча ТВЧ яхача участка коммунистически кьаьхьаьма коллек-тив, Кьаьхьаьга а салала а новьотстал ду наьра „Прав-да“ дешаьча парти беча хьаьхьаьма. Балха а гьаьла а

Кьаьстац уж дукьха дешаьча газетачара. СУРТА ТЬА: участка болхоя нов. Арустамов дьаькьий-галаьгача хана „Правда“ дешаьш воал.

И. ПЛЕВА сурт.

Денал котдоал

Сона хьалхашна уьл гьонча картонца беттагараш тьаьйохьа сома, докьха итт том. Массехь иттайт шерашка лораьдеш дада уж Ленинградера Центральни Пачьаьхалкен исторически архива шкафаьшка. Беттагараш тьа йоазовш да: „Кепе йоазон гьулаьхашта йола керттера управлени...“ С — Петербурге „Правда“ яха газет араьхача-рар.

Ши эьари ах эьари гаргьа лист я, хьаьта царех хьаране дувц 1912—1914 шерашка „Правда“ яхача легальни газе-та тьакуьш хилараш. Кепе йоазон гьулаьхашта йолча С — Петербурьски комитето чурга гьула-кьийн Министерстваша баь хоам, градоначальнича распоря-жени, городской судеьни управа прокурора соцаьм.

Пачьаьха цензура чьиньонни-ча бокьхача терькамца дешар „Правда“, хьаьта, хьара ноем-рах лаьца хьана дехкаь аьнна, даьхьийта хоамаш а вьашагьел-кар.

1912 шера 22 апреле дола-даьча судеьни деша хьалхарча оагьонаш тла аьнна: „Редак-тор уголовни бекхоткаме оза, газет дьаьхьаьла. Седухьа? „Влад. Невсье эьаша „завод“ яьх, № 1 йолча „Правда“ тла кепе теаьча стихотворене, йоах цензора, — болхлой тьа-хьеш йолаш йолча пачьаьхал-кен строяна дукьхала беча тьа-ма товраш кьийчара.“

Капиталистаьла болхлой боа-цаьрах, болхлой класса хадан-за ноемьтаьча стачени кьовса-маш, аьхархой кьча хьаьхал цо хьамаш яьдар баьхан долаш, „Правда“ дьаьдхача яхаш хин-най пачьаьха цензура.

„Петербургски губернержа юр-тара“ яха 1912 шера 6-ча нье-не аьраьннаьча 32 номер тла

кепа теаьча корреспонденте, — йоах № 1524 йолча хоамга тла, — ираьчен кьомачен дешаьчи меьен ласташ доаьен аьхархой бизачен бьаьхьичен господаш-та дукьал отьаьб, юртиь сатем боабарахи сословешта юкьера моастагьаьл хьаьхьаьдарахи ший дехкар лерхь.“

„Правда“ тла каст-каста ке-па еттар В. И. Ленин статьяш зметамаш. Дукьхал 1912—1914 шерашка газет тла те-хьар уж 280 совгаль Цензорски службо нагахьа йиттар уж тер-кал ца еш, хьаьта чьогалга, цьаьйолча хана цар автор Ленин воьла ца ховш а, газетан цар авторан лирагьа бола бекх бел-гала дьаьхьар. Эггара дьаьхьагьа хулар ленински материялаш ке-па еттарх дола хоамаш.

Кье ба „Правда“ тьакуьш хиннача правительствени ад-министративни органий мотт. Кьаьхаташ тла массехьаьза хьалхардоаьш да цьаьдола дешаьш: „Дьаьхьаьла“, „Конфис-каци е“, „Гьод тохал“.

„Хьаьхьаьде тьакуьхьаьла“, „Лалал“, Мала? Редактор М. Д. Шумилов, „Хорьамашта хьаь-хара собранеш“ яха, законех болхолошта яьзе бокьо яла йиш йоаьца статья баьхан долаш, ре-дактор И. Е. Невьодов, „дукь-хьал болхлой класс я халкьа бокьонаш баьхан долаш кьовса-м лоаттаьбербар а уж лора-кьерья а“ яха дешаш тьаьдола статья баьхан долаш, редактор Ф. П. Сабуров, черносотениш-та дукьхала эьаш газетача хьаь-хара статья баьхан долаш.

Мел редакторашта гьод теьад, лаьлаь? Дукька! „Правда“ из-данешта хьаьлаьча дукьхал кьаь-свидетельства тла яькьхал 13 редактора цин.

Цьаьбаьда, „Правда“ хан-ханнаьха арадиннал, кьхьмет-тел цензура дьаькьайла ноемаш а кьоаьш хиннай газет деша-раьша.

Конспиративни наькьаьца

К. ЧЕРЕВКОВ.

„Правда“ новьотсталца

Дукьха ха я аз „Правда“ газет яьд а цу тьара материя-лаш еша а. Тайп-тайпара материялаш хул цу тла вай мож дьа-хо а дегьаьлаьбара, дукьагьа юртбоаьхьа продукция яькьхара кьаьхьаьмгой тьаьхьаш, царна нийса нийкь хьаьхаш, юрта боа-хьа болхлой дьаькьайла оьпг дьа-юха йовьзйташ. Нитта аз а чьогалга пайда нийцб цу тла кепе йиьтгача парти XXII-ча сьез-да, КПСС ЦК мартовски Пленума, кьхьйолча материялаш.

Вай мехкара дьаькьайбоьла хьаьжкьаш леларий оьпг хьаьо-мьаьрах вьаштхьаьдалар са дьаьдхача шера динка толамаш да-ха. Аьйса лелатхьаь 80 гектарх хьаране тьара 80 центьер фу-аьльаьхача хьаьжкьий чуьйчар аз. Ишгьта дьаьн уж хьаьлкье лаьр-хьад аз уьх шера а. Хьаьта цу гьулаьхаш сона чьогалга новьот-стал дегьда газеташ тла юьлаьча материялаш.

Таханарча кепе йоазон дешаьн дени сийна аз дош лу дьахо а юрта боаьхьа продукташ дукьагьа яьхара хьаьнаре даькьа-лаьца.

Урус-Мартана района „Горьк“ яхача совхоза 4-ча отделене хьаьжкьаш лелаш вьешейой.

У. ИСРАИЛОВ.

Кьаьхьаьмгой доттагьа

1917 шера Грозне кьаьйлагьа рево-люционни болх бе йолаьлар со. Пьхи болшевик вар тьа дезала юкье: 1917 шера парте ваьха са хьо воьшен (Хохловлар), мар Галенскийн, 4-ча августа деша кьаьхьаьмгой ханен мехка мьеншеьикаш, кьхьча контрреволю-ционни партияш дукьхала доьттаь-лар 1913 шера денз парте кьен во-ла Алишмов Николай, Носовлар Ни-колай Александр, Гьаькоьла Гьез, нитта кьхьаьрар. Чьогалга дог гьоз-лаьтар тьа цар „Правда“ яха „Кавказски болхлой“ яха, нитта кьхьаьла а газеташ деча.

Кьаьста чуьлаьш дьаька болаш а

терько тьаьзаш а дар „Правда“. Цу тьа хулар кьаьхьаьмгойшта юкье бе-ча массово-политический балхаш а, Советски йаьдал отьадар дукьа бол-шеьикаша беча балхаш а, эьсарашта, мьеншеьикаш, кьхьча контрреволю-ционни партияш дукьхала доьттаь-лар 1913 шера денз парте кьен во-ла Алишмов Николай, Носовлар Ни-колай Александр, Гьаькоьла Гьез, нитта кьхьаьрар. Чьогалга дог гьоз-лаьтар тьа цар „Правда“ яха „Кавказски болхлой“ яха, нитта кьхьаьла а газеташ деча.

Кьаьста чуьлаьш дьаька болаш а

1917 шера денз дешаш хьаьйлагьа со „Правда“ а кьхьдола газеташ а. „Правда“ оагьон тла кепе етгача ма-териялаша хьаьдуьлар, сона. Граж-дански тьом болча ханен халкьа боа-хам жоаметтбача ханен мехка лаььта гьулаьхаш, вай мехка керда со-циалистически промышленноста обь-екташ хьаьйлаь, юрта боаьхам коллективизаци яра, цул тьаьхьаь вай мехка халкьа боаьхам культуьрен дегьаьлаьдалар гьулаьхаш. Кортаму-кьале баьхан долаш. Сийлаь-бокь-каьле дай-мекха тьем тла Советски Эьсаро яьха тьема коталонаш а нитта тьема новьотстал деш Совет-ски наха йоаьш йола кьаьхьаьма коталонаш а хадданза кепе еттар „Правда“, цуьна наьха дешаш ура а уьтталеш, хьаьта нитта моаста-гьаьшара цаьбезам сов а боаькьаш.

Советски кепе йоазув бокьонца до-ла халкьа кепе йоазув хилар хьаь-хьаьхьар КПСС XXI сьезда материя-лаш парте XXII-ча сьездо тьаьйла-ча парте кердача Программаш Уста-вен проекташ газетача оагьон тла юьвча хана дукьхача боаьлоша, аьхароша, гьулаькьара бараьша, ин-телигенце даькьа лаьдар. Дог гьоз-долаь советски наха шоашта хеташ дола хьамаш дувашта эьаш зметам-кьхьаь иьийшача.

Сона чьогалга лов дьахо йодача ха-на, вай мехка шера коммунизм хьаьхьаьча хана, вай кепе йоазон док-хьий толамаш даьхар. Кьанз 70 шу даьннаьн са. Газеташ дешарх йаьл-мате бокьха салом хул сона, сай кьаьнаьни кьаьдьяьтар дьаь а деш.

А. ГАЛЕНСКАЯ,
персональни пенсьонере, 1917 шера денз КПСС член.

Коммунизмме бодача новкьа

Сийлаь-Юкьхьа Оьктябрьски революци яьнначул тьехьагьа Владимир Ильич Ленин а вьашагьеллача коммунистически парте хьаьхьаьнча, ленински кьаман политика нотьяларца кьхьдоьла кьамий санна керда вахар хьаьднен, чуьлаьман соци-алистически а болаш формах кьаман а йолаш йола культуьра хьаьлген бокьо яьлар Нохч-Галгалай кьаман. Уж дехкараш кьоа-чашара бокьха лоархьам болаш дар кьаман кепе йоазув.

1923 шера май бетта арадаь-лар эггара хьалхара „Сердало“ яха галгалай меттала, латински алапашча яьдаь, газетача. Докьха совгьат лоархьал тьаьйцар из галгалай кьаьхьаьмгоша а цу хана дукха йоаьш хиннача галгалай интеллигенце а.

Ше арадаьннача дьинаьха денз хьаь партиийн организацие

низ болаьагьа дола гьонча а долаш партиийн кепе йоазон тьа-латта дехкараш кьоаьш а деш хьаьдоагьа „Сердало“ газет.

Цу хана, даьаьдоагьаьх, дьа-кагьа бола газетача корреспонде-нташ бар: Пьлев Йаьлаудин, Нау-рузов Иьез, Осмиев Хьамьат, Чариев Йасолта, Мальсагов Орц-хов, Шаьиев Аьзамат, Мальсагов Коли, Дотмуьриьен Суьтан, М. Кац, Оьзиев Салман, Баьзор-нин Иьрис, Оьзиев Аьхмаьд, Эьа-зиков Ваьхьаудин, Даьхьильгов Аьхмаьд, нитта кьхьаьрар.

1929 шера денз со хьожавир парте обьомо редакторалла. Юр-та латта классови кьовсам пар-тийни позице тьара нийса дьа а кьухьаш, кулакашнен цар халд-арошен лелабача тийшаьча бал-хий кьийле майрра гуча а йоа-хаш, цьаьцаьйолча предпри-ятешен организациешкен леладу кьоаьчамбоаьцараш дьа а доаьш, юртара партиийн организациеш, Советаш, колхозий боаьхамаш парте наькьаьца чьогалдар —

уж дар „Сердалос“ кьоаьшадеш хинна керттера дехкараш.

Газетача раьсельноровски актив чьогалгьара, кьхьетам а цар йоазон говзал а ланьхьара, хьаьхашка латтача дехкараш уж дьаьхьаь-бара дукьхаш советашениш кьхьот — йиьт конференцияш вьашагьелтар редакце цу лоаьдача юкьа. Из баьхан долаш динка чьогалбелар газетача нахачара бувзам.

Кьхь цьаьхьаьча а бокьха лоар-хьам болаш болх бир газето. „Сердалонна“ гонаьха динка кьхьийна а хулаш боагьа а писа-телашни поэташни гувьелбар. Цар-реш бар: Галгалаша 1905—1907 шерарча революце даькьа лаьдаракь кьхьча темехи очер-каш эьаша Шаьиев Аьзамат, эг-гара хьалха галгалай меттала пьесаьш эьаша Мальсагов Орц-хов „Красный Верден“ яхаш йола исторически очерк эьаша Дот-муьриьен Суьтан, „Замигаьча мекха бокьха турпалаьш.“ „Лавгьа баьхан кьовсам“ „Гьоттам“ яха очеркаш эьашаь

М. Кац, „Сона даьаьдоагьа“ яха дувцар яьдеш Чабиев Е., „Гар-маха гьаь“, „Кье сар“, „Тамарий уьрдун“ яха стихашни поаьмаш эьаша Оьзиев Салман, „Оьктябрь тьаьхьар“ яха поэма эьаша Оьзи-ев Аьхмаьд, „Болшеьики“ яха эьрсий меттала стихаш эьаша Ба-зорнин Иьрис, „Ши зама яха“ а кьхьйолча а стихаш эьаша Бе-ков Тембот, поэт Муталиев Хьаьжкьар, нитта кьхьаьрар.

„Правда“ шовьткьен итт шу дуьзача хана, цун сийле йола гьулаьхаш белгалдахарах лаьца ловца бокьха ловр сона вай газетача „Сердалонна“ кьхь а дьа-кагьа тоаьднна, коммунизм вай даькье чуьййроча хана, XXII партиийн сьездо отьаьд дьаь-раш кьоаьчашар тьехь, комму-низм заман керда саг жевар тьехь замаьхал яьла хьа, аьнна.

М. АУШЕВ,
Нохч-Галгалай кьхьийн яь-теьства керттера редактор.

СЕРДАЛО
2-гьа оагь, 5 май, 1962 шу.

Нохч-ГалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ

СОВЕТСКИЕ КЕПА ЙОАЗОН, ПОЛИГРАФИЧЕСКИ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ,
ИЗДАТЕЛЬСТВА, РАДИОВЕЩАНИЕ, ТЕЛЕВИДЕНИЕ БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГАЛГӀАЙ АССР
ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРА ХЬАКХЕХЬА

«Правда» яхача газета шовз-
ткъе итт шу дызарда дувзадена
а советски кепе йоазон бал-
хаца чӀоагӀа дакъа лацар ба-
хьан долаш а Нохч-ГалгӀай
Автономни Советски Социали-
стически Республика Сийлен
Грамота дуйла:
Абдузукоев Ислам —
«Грозненский рабочий» яхача
газета редактор.
Абубакаров Абий Абуса —
1918 шер 11 августа цӀерахча
типографе переплетни цеха ма-
стера.
Авдеев Алексей Дмитриевич —
«Грозненский рабочий» яхача
газета редактор заместите-
ла.
Аджитов Шарип Гумакаеви-
ча — «Сердало» яхача газета
секретаря.
Авдеев Виситхана Виситана —
Нохч-ГалгӀай АССР культура
Министерства полиграфизмта
начальника.
Алиева Сераждина Тамарий-
на — «Комсомольское племя»
яхача газета литературни со-
трудника.
Анохов Георгий Федорович —
«Грозненский рабочий»
яхача газета редактор.
Бакоров Юсман Зайнудина —
«Ленинск» яхача газета
секретаря.
Бариев Елена Алексеевич —
Килбаседа-Кавказски
машинистка. Кичерча стан-
цен «Маршрут» кичерча яхача
хӀара динхӀа арадулвача пен-
газета редактор.
Боронин Анатолий Яковлевич —
КПСС Нохч-ГалгӀай об-
кома пропаганда агитацион от-
дела печата сектора заведующе-
на.
Гвоздик Иван Ильич —
Грозненски телевидение студе
кертгара редактор.
Гичаев Султан — «Серда-
ло» яхача газета редактор.
Григорьев Лидия Федоров-
на — Нохч-ГалгӀай кичерчи
издательства корректор.
Давурбеков Иандаркий Заха-
ра — Сунженски производствен-
ни территориальни совхозно-
колхозни управление «Къахьа-
ма байракх» яхача районий
юкьарча газета редактор.
Евдокимов Виктор Петрови-
ча — «Комсомольское племя»
яхача газета редактор.
Езиков Николай Александрови-
ча — Сунженски районий
«Победа» яхача колхоза «Побе-
да» яхача дукха тираж
йолча газета бехтотхамерча
секретаря.
Ершов Григорий Антонови-
ча — «Грозненский рабочий»
яхача газета промышленно-
транспортни отдела заведующе-
на.
Имшенецкий Павел Георгие-
вич — Грозненски производ-
ствени территориальни совхоз-
но-колхозни управление «Ильича
васкеш» яхача районий
юкьарча газета редактор.
Исаев Эдана — «Комсомоль-
ское племя» яхача газета сель-
кора.
Карандин Алексей Андрееви-
ча — Наурски производствени
территориальни совхозно-кол-
хозни управление «Терокая прав-
да» яхача районий юкьарча га-
зета редактор.

Ковешников Мария Яковле-
вична — Грозненски город-
ской буюзма контора почтальо-
ний бригадир.
Колесников Федор Максимо-
вич — Нохч-ГалгӀай кичерчи
издательства воккхагӀа волча
редактор.
Колков Алексей Дмитриевич —
Нохч-ГалгӀай АССР бую-
зма управление «Союзпечать»
яхача отдела воккхагӀа волча
инструктор.
Котиев Садала Султан-Гире-
на — «Сердало» яхача газе-
та партийни вахара отдела завед-
ующена.
Кудай Валентин Гаврилови-
ча — Шелковской района Ки-
рова цӀерахча колхоза «Ленин-
ск» яхача дукха тираж
йолча газета бехтотхамерча
секретаря.
Лагутин Сергей Михайлови-
ча — Нохч-ГалгӀай АССР Ми-
нистерства радиовещание
телевидение комитета председа-
теля.
Лукин Михаил Тихонович —
Новогрозненски мехкдагӀа
чакхдоакхача завода «Нефте-
переработчик» яхача дукха
тираж йолча газета бехтот-
хамерча секретаря.
Лыков Михаил Федорови-
ча — «Ленинск» яхача
Магдалбика городской газета
редактор.
Лубин Ефим Натанович —
«Грозненский рабочий» яхача
газета культура отдела завед-
ующена.
Лыков Мустафа Керимови-
ча — «Сердало» яхача газета
редактор.
Мальсагов Шимоахий Ахма-
да — «Грозненский рабочий»
яхача газета партийни вахара
отдела заведующена.
Матиев Бекай Вахийна —
Грозненски телевидение студе
воккхагӀа волча редактор.
Меркуев Махмада — «Сер-
дало» яхача газета селькора.
Муравьев Иван Васильеви-
ча — Грозненски телевиде-
ние студе воккхагӀа волча редак-
тор.
Муталибов Абдулхалима
Зайнудина — «Ленинск»
яхача газета редактор замести-
теля.
Нахоев Мансий Руслана —
«Ленинск» яхача газета
бехтотхамерча секретаря.
Нажеев Махмада Усама —
«Ленинск» яхача газета
селькора.
Ножиев Исий Хожийна —
Грозненски производствени
территориальни совхозно-кол-
хозни управление «Ильича васке-
ш» яхача районий юкьарча га-
зета редактор заместите-
ла.
Пондирин Николай Михайло-
вич — «Гвардеец» яхача ду-
кха тираж йолча газета редак-
тор.
Поллянский Григорий Никано-
рович — 1918 шер 11 авгу-
ста цӀерахча типографе дирек-
тор.
Прядко Владимир Григорье-
вич — «Комсомольское пле-
мя» яхача газета редактор.

Ракита Николай Петрович —
«Грозненский рабочий» яхача
газета редактор.
Самойлов Александр Михай-
лович — «Грозненский рабо-
чий» яхача газета литературни
болхлово.
Саракаев Султан Азисови-
ча — Гудермески производ-
ствени территориальни совхоз-
но-колхозни управление «Це
байракх» яхача районий юкьар-
ча газета редактор заместите-
ла.
Семингредов Николай Анто-
нович — Наурски производ-
ствени территориальни совхоз-
но-колхозни управление «Тер-
ская правда» яхача районий
юкьарча газета редактор заме-
стителя.
Сорокина Галина Ивановна —
Наурски района Ленинна
цӀерахча колхоза «Животновод-
ство» пенгазета редактор.
Сорокин Петр Ефимович —
Грозненски телевидение студе
воккхагӀа волча редактор.
Смирнова Людмила Анатоль-
евна — «Грозненский рабо-
чий» яхача издательства типо-
графе линотипистка.
Смолев Яков Михайлович —
1918 шер 11 августа цӀерахча
типографе наборни цеха масте-
ра.
Солодовников Григорий Фе-
дорович — «Грозненский ра-
бочий» яхача издательства ти-
пографе воккхагӀа волча пере-
плетчик.
Тобеев Изабика Тухана —
Нохч-ГалгӀай АССР Минис-
терства радиовещание теле-
видение комитета воккхагӀа вол-
ча редактор.
Тимофеев Кирилл Федорови-
ча — «Красный молот» заво-
да «Машиностроитель» яхача
дукха тираж йолча газета
бехтотхамерча секретаря.
Хамзаев Майрбека Абдулди-
на — «Ленинск» яхача
газета редактор.
Холомкин Василий Николае-
вич — 1918 шер 11 августа
цӀерахча типографе печатника.
Чалев Асхаба Билала —
Нохч-ГалгӀай кичерчи изда-
тельства директор.
Шагаев Евгений Васильеви-
ча — Грозненски района
«1 Мая» цӀерахча колхоза «За
урожай» яхача пенгазета редак-
тор.
Шамилев Дауда Андарбе-
ка — Нохч-ГалгӀай АССР Ми-
нистерства радиовещание
телевидение комитета председа-
теля заместителя.
Шанин Владимир Федорови-
ча — Гудермески производ-
ствени территориальни совхоз-
но-колхозни управление «Це
байракх» яхача районий юкьар-
ча газета редактор.
Юхненко Вячеслав Василье-
вич — «На службе народа»
яхача газета бехтотхамерча
секретаря.
Якубов Илья Аврумович —
«Грозненский рабочий» яхача
издательства директор.

Нохч-ГалгӀай АССР Лакхехьарча Совет
Президиум председатели И. АЛМАЗОВ.
Нохч-ГалгӀай АССР Лакхехьарча Совет
Президиум секретарь М. КОМАРОВ.
г. Грозный, 1962 шу, 3 май.

МАШАРЕИ КЪАХЬЕГАМЕИ ЦЕИ

ЦХЪОАЛАГӀА МАЙ ДЕЗДАР

Москва, Це майдана

Вай Дакхен столица — Мос-
ква. Це майдана. Трибунаш
тӀа — столицера цӀи хезза Гор-
бакина нах, дукхача городаш-
карен мехкашкарени хьахши.

Парти правительстван кул-
галхой новьостий Л. И. Бреж-
нев, Г. И. Воронов, А. П. Ки-
риленко, Ф. Р. Козлов, А. Н.
Косыгин, О. В. Куусинен, А. И.
Микоян, Д. С. Полянский, М. А.
Суслов, Н. С. Хрущев, Н. М.
Шверник, В. В. Гришин, П. Н.
Демичев, Л. Ф. Ильичев, Б. Н.
Пономарев, А. Н. Шелепин
Мавзолея центральный трибуна
тӀа гучабанача хана йаьмате
цӀоагӀа тӀоараш тӀехар майдана.

Мавзолея аьттехьарча оагӀон
тӀа ба Горбакина военачальни-
каш — Советски Союзу марш-
лаш, бунца тайпай маршалаш.
Советски Эскарени Теме-Форда
Флотен адмиралаши инаралаш.
Царца ва лаотянски халкха кьа-
ман турпал, Лаоса лакхехьарча
тӀема советса председатель инар-
ал Конг Ле.

ЦхьоалагӀа мая парада кичь-
бени блу цӀоагӀа-ийне а бени,
бегӀача санна латт майдан тӀа.

Советски пачахалхкен керт-
терча сахьта дошо бегӀалаш
нийсса 10 сахьат хьахьонх. Ку-
ранташа гургал тох. Цу сахьате
Спасски башне наларех хьаара-
йол йийла дото бос бола маш.
СССР оборона Министр.
Советски Союзу Маршал Р. Я.
Малиновский парад тӀаьца вода.
Исторически музей ценешкара
тайжика цуна дукхал йоагӀа па-
рада командуючи — Советски
Союзу Маршал Н. И. Крылов
тӀаьагӀаш йол из санна машин.

«ВлашгӀахетара марш» ла-
карца полководцаша моаршал
хоатт оркестро.

Парада нийсбаь дӀаоттаьаь
бунца тӀа а водаш чакхала во-
лашу оборона Министр. Цу
ЦхьоалагӀа мая цӀейна даьвал
дуьт доакшош. ГӀоа «ура»
чакхдоал майдан тӀа гӀола.

В. И. Ленин Мавзолея три-
буна тӀа хьалгӀаьвал Советски
Союзу Маршал Р. Я. Малинов-
ский.

Этгача сатема юкьке гӀола
фанфарини сигнал хул «Массане
лаьвал!»

Оборона Министра кьамал
ду.

ЦӀейна салот луш залпах те-
хача йокьийча тоий таташ
доал майдан тӀа. Дог гӀоздоакх
аьттехьарча Советски Союзу Гимн.
Массе миниге кхоач эзарне-
ша яха «ура».

Парада традиционни ала
ийш йола дакъа массаза а цӀоа-
гӀа дегаш гӀоздоакх хул. Йа-
ьмате дика йоабалар, строя
шарал, кол лозара тӀехина
боарм хьахьонх тӀема акаде-
мешен училищаш.

Це зигаш а луваш яь ба-
де мундираш ювахш болча эг-
гара зӀамагӀа бараша — Суво-
ровски тӀема-музыкальни учи-
лища воспитанникаша фатай
таташ хьаьл парад. Царел
тӀехча цӀоагӀаьца батальонни ко-
лоннаша боагӀа кьот орден ле-
лача М. В. Фрунзе цӀерахча
Академе — Советски Эскара
полководцаш кичьба пхьоал-
лен воспитанникаш. Советски
Союзу Турпални пхи бӀаь дошо
седьба ба академе воспитанни-
кий ноакшош тӀа лепаш.

Мавзолея трибуна хьалхаш-
ка гӀола геттара нийса кол
луьзаш тӀехбоал В. И. Ленинна
цӀерахча ТӀема-политически
академе дӀаь багӀараш. Ний-
саца муьларех болх блуна юкье
марксизма-ленинизма идеш
икхуьш бола тӀема специали-
сташ.

ТӀема дӀаь ба заведенееш эг-
гара кьаьнагӀаьрах цаӀ а Ф. Э.
Дзержинске цӀерах йола артил-
лерийски инженерни академи.
Йаьмате нийсаца «строух май-
дан тӀа гӀола тӀехбоал герзаш-
царца тӀема говзанчаш.

Бронетанковни бунца Ленинна
орден лелача ТӀема академе
батальонаш параде йолчаьца
керт латт бронетанковни бунца
кертара маршал П. А. Ротмис-
тов.

Н. ДЬАЧКОВ,
гор. Магдалбикера «Ленинское
знамя» яхача газета редакце
штате йоачаьца отдела заведую-
щи.

1962 шер 1962 Москва
ЦхьоалагӀа май дез-
дар. Къахьегамхой
якӀалый демонстраци.
Сурта тӀа: ЦӀеца май-
дана демонстраций ко-
лоннаша юкье.
В. Егорова сурт.
ТАСС фотохроника.

Трибунаш хьалхашка гӀола
цӀоагӀа нийса кол лозаш
тӀехбоал В. В. Куйбышева цӀе-
рахча ТӀема-инженерни акаде-
ме дӀаь багӀараш.

ТӀема инженераша тӀехча-
тӀехча йоагӀа химически лорав-
лара Академи, хьаьта тӀаькха
авиационни марш хоз майдан
тӀа.

ТӀема-фӀеьцара академе бай-
ракха кӀал геттара нийса гӀа
боакхаш вода кхо полковни,
Советски Союзу кхо Турпал —
Петров, Елещик, Минович. Си-
гал бесси петлицаш а йоакхаш,
воакшош тӀа тӀема орденаш а
йоакхаш бола уж берига нах
моллагӀа долча денешка, ла-
кче болхача хана аша барьгаш
тӀа а дийке, эггара толаьагӀа
йолча самолетий штурвалаш-
ка хувш.

ФӀеца шерш гӀорьаьнаьча
Жуковске цӀерахча ТӀема-инже-
нерни авиационни академе —
масса тӀьам болча вай авиаце-
инженерни кадрш кичьтӀеца
пхьоаллен байракх. ХӀанз акаде-
ме дӀаь багӀа турпалаш-космо-
навташ Юрий Гагарини Герман
Титови.

Фордалхой йаьдалах гӀа а
боакхаш, кӀай-сигнал бӀеьсарча
байракхаша боагӀа фордалхой —
1701-ча шер йаьдалах, М. В.
Фрунзе цӀерахча Ленинградски
лаькхера тӀема-форда училище
дӀаь багӀараш.

Юха а цӀе погонаш. Болх
РСФСР Лакхехьарча Совет
цӀерахча Московски Краснозна-
мени лаькхера юкьарча блуна
училища курсанташ. Кхы тӀех
хила йиш йоаьлаш цаьр стро-
еной йоабалар. Сий долаш а цу
училища традициш, цуи сийлен
курсантии списка тӀа а
Владимир Ильич Ленинна, М. И.
Калинина, М. В. Фрунзе, Эрнст
Тельмана цӀераш.

ТӀехбоал вай дозантии сач-
ка хьахӀой — погранични учи-
лища воспитанникаш.

Парада цу даькче тӀеххара
боагӀа суворовцаши нахмивца-
ши.

КӀеззига мара ха якхканзар
ЦӀеца майдана йоаьсаьна. Ис-
торически музейгара цӀоагӀа та-
таш а деш хьаьлоьнаьча ма-
шинаш моттиг муька а йоа-
ллиташ, ГУМ-ана гаргагӀа дӀа-
яхар йаьагӀаьхитта оркестр.

Йолаьлар техника парад.

Торжественни марше я М. И.
Калинина цӀерах йола гвардей-
ски Тамански дивизи. Низ бо-
ла колоннаша тӀехбоал броне-
транспортеш-амфибеш, реак-
тивни установкаш.

ЦӀеца майдан тӀаьра пара-
дашча шергара шергара низ
болаьагӀа хьахьонх «сигаларча»
блунца кхы хьаьхьа тайпа а —
фӀеьцара десантии доакшош.
«ТӀьаьмаш дола гӀашлой» оал
царех.

Ийлача машина-вездехода-
ца йоагӀа байракх йола группа.
Цун борта тӀа а эмблема —
ийлача парашюти йолхаш само-
леташ. Эггара эсагӀа йолча
тӀема сийленца — даькча бай-
ракхаша хила тешам бенина дика
бола тӀемахой ба машина
тӀа.

ХӀара секунда массаза йол

цӀоагӀа хул моторий таташ.
ЦӀоагӀа сома да хӀанз уж таташ.
Майдан тӀа гӀола тӀехбоал Кан-
тимировски дивизе танкий бро-
нированин корготаш. Уж лех-
каш болча механикаша хьахьонх
шой йаьмате йокьа гӀозвал.

Танкаш тӀехьаьча артилле-
ри йоагӀа. Йокьийча тоий на-
либр хӀара секунда совьолош.

Парад дӀахо хьо ракетни блу-
но. Вай йӀлмахойн инженерий
хьаькьало хьаььча, болхдой до-
шоча кулгаша йаьагӀаьхитта
цу ракеташа лораьу советски
наьха маьрша къахьегам. Йиш-
шача хана уж кичьа я агрессо-
ра бӀайха корта шӀеьбе.

ХьахӀоз илешца декача геза
тӀеххара зовне аккордаш. Хо-
заь барьгашца кичьтӀенача
йаьагӀаьхитта оркестраца
чакхдоал тӀема парад.

ДӀадолалу цӀейна спортивни
даькча.

Массе тайпа бос болаш, фӀаь-
гашча буваш санна хоза кӀувс
цӀаь багӀаьгуш доаьча кулго
кремлевски пенашца юхе йобла-
йча санна хеталу. Говзача
волшебникана ло-ловча тайпара
хувцалуш санна хеталу ку кӀув-
са сурташ. Гой геттара тоаьла
сирень яхача зинай йаьмате
йокьа беш отт майдан тӀа.

ЦӀаь секунд яьлча, дӀайхача
бӀаьстан фӀеца, массе миниге
кхоачаш, форд санна шершаш
латт дошо бос бола кӀа. Майда-
на центре яржаш латт йаьмате
йокьа дийна ваза. Тамашне
цӀаьн бартӀаьла, атта кхоачашу
чоалхане фигураш кӀаьйча на-
хен мехкараш. ГӀозьаьнаьча
трибунаш тӀаьра цӀаьтарча цӀоа-
гӀа тӀоараш дӀетт спортсмена-
ш.

Коммунистически партена
сийле, сийле, сийле! — цӀоагӀа
латт Кремлена тӀехь. Эзарей
багара доагӀа «ура» лед ЦӀеца
майдана. ЦӀаьн тайна йаь-
шагӀуьв парад доакхашошени
эритлашени дӀеташ дола тӀоа-
раш.

ЦӀаьхха ГУМ йолча оагӀора-
хара кӀай тӀьаьмаш долча кӀувс
карчий лул гӀеттача санна хе-
талу. ЦӀоагӀа нийсденна латта-
ца физкультурный муьлараш
юкьке гӀола дукхала Мав-
золеяна тӀаьдода из. ХӀанззе а
трибуна тӀа гучалелх йиьгий
кӀай кофташи кӀаьний кӀай ко-
чамаш, кьонача москвичаша
зизай букеташ лу парти прав-
тельствани кулгалхош.

ЦӀеца майдан тӀа боал Мос-
квера къахьегамхой. Демонстра-
ташча да Маркса, Энгельса, Ле-
нина, парти правительствани
кулгалхой портреташ, социали-
стически яхь хьалха латтарий
портреташ. Стаьлараш машин-
ностроительни, конструктори
исследователи, кӀаьдаш
дӀаьши гӀишлошгӀераш —
сийле йаькха болхлой Москва
йода.

БӀаьстан хитта тара ух де-
монстраций колоннаш. Алхха
нахах хьалйиньца ца леш, йаь-
лаь-

мате бокхха форд санна дукхача
тӀемен къахьегамени орденаш
йоакхача байракхаша, лозуга-
ша, транспаранташа а хьалйи-
кьа я майдана.

Миллионал дукхагӀа моск-
вичаш ба коммунистически
къахьегам тӀа яхь лелаш.
Валови продукци араьцара а
лоархӀаьра дукхагӀа йола из-
делеш яра а бигь бетта йолан ха-
нал хьалха. 28-ча апреле, кхоа-
чашгӀый Москвас. Цо гӀад дут!
Цо дегаш гӀоздоакх!

Сийле йолаш дика къахьий-
гад москвичи гӀишлошгӀераш.
Кердача толамашца наькча баьх-
каб уж ЦхьоалагӀа мая.

Никита Сергеевич Хрущева,
парти правительствани кулгал-
хоша дег тӀара, безаме моар-
шалаш хет москвичашка. Цу
моаршалашча жош луш, йаь-
мате цӀоагӀа тӀоараш дӀетт Ком-
мунистически парте, Советски
правительствани, КПСС ленински
ЦК сийна.

Дезача ден сактердамах,
гӀадбахарах, гӀозалах дӀаь зо-
ваьл ЦӀеца майдан тӀа. Массе
а санна хӀара колона керт
латт дикагӀаьла коллектив.

Ма йокьа курал я-кх демон-
страций юкьмараш тӀа. Ший
халкх баьхӀане, ший мох
баьхӀане, сийлаь-йокьий иде-
лаши лакхара моральни прин-
ципаш йолаш вола керда сак
хьаькьареш шийна карагӀаьна-
ча хӀаьмаьх лархӀа а доагӀаш
кертгара цаӀ лоархӀаш йола
хьамсара парти баьхӀане я из
курал.

ТӀа-тӀа къахьегамхой керда
отрядаш гӀаьвал майдан тӀа.
Майски колдоннашча война бӀар-
тагу йаьржача металлурге
Централни йиьла-тохмана ин-
ститута йиьлаьхитта, бӀартагу
ЦхьоалагӀаь саьхатий заводара,
цӀоагӀаьца сплавай комбинатара,
«Научучера», малолитражни ав-
томобилии заводара, «Больше-
вик» яхача фабрикера нах. Цар
а уж санна дикагӀа йолча кхьча
а предприятии коллективаша
РСФСР Министрий Советени
ВЦСПС-ени карара карата ЦӀе
байракхаш хьаьжый ЦхьоалагӀа
май хьаьхӀаьлехьа хьаьхӀа. Ко-
лоннашча тӀехь лакхка урагӀь-
яха я яхь котбаьннарашча
тийнаьца цӀе байракхаш.

Валла боарм боаьш доа-
зол ара а яьле ярж ЦӀе майдана
халкий цӀей этгача денешка.
Радиоси телевидение цӀаьна бе-
ча балхо деш да из тамаш йола
хӀаьма. Тайп-тайпара бос бола
донкха хий санна, майдан тӀа
нах лелача юкьагӀа, ГУМ-а цӀе-
ношка дукхала цу гӀулаька
ийлаьла радиостуде гӀола бер-
ригача мехка дӀаьзоситаш яр цу
динхӀаьхара событий хьаьхьа-
ра репортаж. Эфире гӀола хо-
заш дар вошал долча республи-
каий хьаьхьаьра репортаж а, доа-
дӀаьши гӀишлошгӀераш —
сийле йаькха болхлой Москва
йода.

БӀаьстан хитта тара ух де-
монстраций колоннаш. Алхха
нахах хьалйиньца ца леш, йаь-
лаь-

Новкьостал ду оаха

Кастта шу луз «Ленинское знамя»
яхача городской газета редакце шта-
те йоача промышленно-транспортни
отдел йаьагӀаьла. Эггара хьаьхьа
редакце болхдоакх тӀохой заселани
хӀиьча оаха цӀа йийлар тӀохой бал-
хача план, декхашар белгидар,
хӀаранача де дезар гӀаьдӀилар. Шта-
те йоачаьца хӀара член парти
миллиониста болло, специалист ва.
Цу отдела заведуючи вола ко КПСС
горкома членовани отдела инст-
руктор ва, Чамовос Мос Исламювич —
«Малобекнефть» НПУ инженер.
Мамедов Якуб Ганеьич — «Малто-
леи» управлени заведуючи, Дзобиев
Роман Харитонович — «Малобекне-
фть» НПУ кертгара механик. Де-
мьянин Алексей Тимофеевич — сьа-
жанишча капитални ремонт еча це-
ха бурйишчи. Цул совгӀа, хьаьхьа-
гӀа а газет тӀа яьдеш, из гӀулаьх
дукха дешаьв тӀох хӀараьв.

Каст-каста предприятишча а ху-
лаш, оаха сикха редакцега хоам бо-
ра мехкаьтаьта даькхара техникни
технологий тоьлаьш моттиг нийсь-
елча, сьажанишча проверка я

